

Mijo Šimek — veteran revolucionarnog pokreta u Podravini

Mijo SIMEK-ĐURO, iz Koprivnice, jedan je od rijetkih veterana revolucionarnog pokreta u podravskom kraju. U redove naprednog radničkog pokreta uključio se već početkom dvadesetih godina našega stoljeća, u vrijeme kada je izučavao trgovački zanat u Križevcima. No, prije nego što započnemo »listati« njegovu revolucionarnu biografiju, navest ćemo nekoliko osnovnih biografskih podataka.

Rođen je 1908. godine u Torčecu, od oca Ive i majke Tereze, rođene Horvat (u Velikom Otoku). Četiri razreda pučke škole završio je u rodnom selu, a tri razreda gimnazije u Koprivnici. Trgovački zanat izučio je u Križevcima.

Prvu spoznaju o naprednom radničkom pokretu Šimek je stekao još dok je izučavao zanat. Tih godina doživio je i prvo vatreno krštenje sa čuvarima ondašnjeg režima.

— Kad sam izučavao trgovački zanat u Križevcima od 1923. do 1926. godine, o revolucionarnim idejama Komunističke partije Jugoslavije često mi je pričao Pavel Brajer, sin gazde kod kojega sam »naukovao«. Bio je član KPJ, a i mene je jednom prilikom poveo na sastanak partijske ćelije koji je održan u kući nekog Sokača — prisjeća se danas Šimek minulih revolucionarnih vremena i nastavlja: — Za vrijeme izbora 1923. godine, grupa nas mladića rasturali smo partijske letke. Zamijetila nas je žandarska patrola. Kad smo se dali u bijeg, pucali su za nama...

O revolucionarnom pokretu znao nam je tada pričati i Ivica Pavić, ondašnji remenar u Križevcima, za kojega držim da je bio član KPJ. Kasnije sam o tome sve više čitao u ondašnjim oskudnim publikacijama i drugoj naprednoj literaturi, koju je, razumljivo, bilo teško nabaviti.

Revolucionarnom aktivnošću nastavlja i poslije, dakle, nakon završetka trgovačkog zanata. Sve je to, naravno, bilo u povoju. Nakon izučavanja zanata zapošljava se u Legradu kod nekog trgovca Miznera, a poslije nepune četiri godine otvara vlastitu trgovinu u legradskoj Ulici Židov-varoš. Poslije šest godina, otvorio je gostionicu u Legradu, u kojoj je radio sve do okupacije, zapravo, do dolaska Mađara u to podravsko mjesto. Zbog čega sve to spominjemo? Zbog toga što je Šimek, držeći trgovinu, a zatim gostionicu, bio tako u prilici upoznati ljude i njihove patriotske osjećaje, što će mu, i te kako, koristiti u kasnijoj revolucionarnoj aktivnosti.

Tako, primjerice, kad je 1936. godine započeo građanski rat u Španjolskoj, on je, s Franjom Pandurićem-Stricem, Stjepanom Dolencem, Stjepanom Pavlekom i još nekim drugovima, organizirao prikupljanje pomoći za španjolske revolucionare. Iako su, zbog opreznosti, nastupili u ime Crvenog križa, on je to mogao organizirati kod ljudi koje je dobro poznao i za koje je bio uvjeren da su naklonjeni komunističkom pokretu.

Po dolasku Mađara u Legrad, bježi u Đelekovec, jer su okupatori bili započeli potragu za takvima kao što je bio Šimek. Na opasnost ga je — kaže — upozorio tadašnji općinski načelnik u Legradu Ivo Andrašek. Izvjesno vrijeme boravi kod prijatelja u Đelekovcu, a supruga Marija u Legradu. Iako je gostionica bila zatvorena, okupatori su i dalje nosili piće iz njihovog podruma. Često su — sjeća se Šimekova supruga Marija — znali uzvikivati:

— Horvato bude naše roblje!

Početkom kolovoza 1941. godine Mijo Šimek dolazi u Koprivnicu. Od nečega se trebalo živjeti. Od »endehaške« vlasti zakupljuje gostionicu »Križ« (sadašnju restauraciju »Turist«). Od tada, zapravo, i datira njegova angažirana suradnja sa KPJ i NOP. Smiono i organizirano prikuplja podatke, dakako, krajnje oprezno. Prihvaća SKOJ-evske i partijske terenske aktiviste u fašističkom osinjaku, kakva je u to vrijeme bila Koprivnica. U njegovu stanu održavaju se čak SKOJ-evski i partijski sastanci u kojima, aktivno, sudjeluje i domaćin.

— Nije nam teško padalo — kažu u šali Mijo i njegova supruga Marija. — Naši abonenti bili su, uglavnom, fašistički oficiri: ustaški, njemački, folksdojčerski, domobranski... Uvijek se moglo dosta toga doznati. U našoj spavaćoj sobi, fašistima iznad glave, održavani su sastanci, zatim, prihvaćani terenski radnici, među kojima najčešće Maca Gržetić, Ante Dobrila-Pepo, Zorka Usorac, Stjepan Kendel-Sedi, Lazo Glovacki (bio sudac prije i izvjesno vrijeme u okupiranoj Koprivnici, a zatim od ustaša obješen u Petrinji), Ivan Cmrk, Tomo Bešenić i drugi.

I danas se Šimekovi sjećaju detalja kad je u zimu 1941. na 1942. godinu nastala strka ustaških agenata, nakon što im je netko dojavio da se u Koprivnici nalazi dvojice »opasnih komunističkih bandita«.

— Jedan ustaški agent dojurio je k nama u gostionicu, pa usplahireno uzviknu: Miška, bogamu, pouzdano znamo da je u Koprivnicu do-

šlo dvoje bandifa po nekom specijalnom zadatku. Sve smo pretražili, ali bez uspjeha. Da nisu, možda, kod tebe navraćale neke nepoznate osobe?

Njegove riječi mirno su slušali Ante Dobri-la-Pepo i Zorka Usorac, za kojima su, u stvari, tragali ustaški agenti. Oboje su bili obučeni u podravsku seljačku nošnju.

Ne znam, ja nisam nikoga vidio — odgovorio mu je Mijo. Pa, da bi njegova tvrdnja bila što uvjerljivija, dodade: — Uostalom, pogledajte, pretražite ...

Na moje riječi nadovezao se Dobri-la:

»Ja sam gospon prodao teličku, pak, s prijatelom pijem aldomaša« — obrati se agentu, pokazujući na mene. »Bute i vi cugnuli z nama?« — priupita ga, zatim, glumeći pravog seljaka i ponudivši mu piće.

Agent u prvi mah odbi ponudu, ali se predomisli.

— Budem popil jednu — reče nam, pa kad iskapi piće, izgubi se na vrata.

— Meni umalo nije ispao poslužavnik iz ruku, na kojem sam gostima posluživala kuhano vino — kaže Mijina supruga Marija, inače desna ruka svome suprugu u svim ondašnjim revolucionarnim zbivanjima, koja je u redove Partije stupila 1946. godine.

Čim je agent izjurio van, Ante i Zorka otišli su, koliko se sjećamo, prema Peterancu.

Mijo Šimek dokazao se na svim zadacima koji su mu povjereni, pa, ubrzo, postaje članom KPJ. On je, u stvari, mogao to i ranije postati da su bili povoljni trenuci. Pa i tada, 6. ožujka 1942. godine, svrstao se među prve komuniste podravskog kraja. I danas se o tome sjeća pojednosto.

— U kući Tome Gregureka, odnosno njegov oca Blaža, održali smo 6. ožujka 1942. godine osnivački sastanak partijske ćelije. Uz Stjepana Kendela-Sedog, koji je došao po zadatku da formira prvu partijsku ćeliju u Koprivnici, i mene, bili su još prisutni: Ivan Cmrk, Tomo Bešenić i Lazo Glavacki. Tada sam formalno postao član KPJ, jer su me, u stvari, takvim već prije drugovi smatrali i tako držali. Vjerujem to i po tome što su me tada izabrali za sekretara partijske ćelije. Tako sam imao čast biti prvi sekretar prve partijske ćelije za Koprivnicu.

Početak 1943. godine, po zadatku Partije, stupa u redove domobrana. Tamo, također, uspješno obavlja sve postavljene zadatke. Početkom ožujka iste godine pozvan je na jedan širi partijski sastanak u Zagreb; sjeća se da je bio održan u jednoj kući na Maksimiru. Čim se vraća iz Zagreba u Koprivnicu, hapse ga ustaški agenti.

Da se drug Mijo Šimek nije držao komunistički u istinskom smislu riječi, Partiji bi tada bio zadan težak udarac u Koprivnici, a tako i u cijelom podravskom kraju. No, neka o tome priča sudionik tadašnjih zbivanja.

— Dok sam boravio u Zagrebu, ustaški agenti uhapsili su Ivana Cmrka, grafičkog rad-

Revolucionar Mijo Šimek iz Koprivnice

nika iz Đelekovca i člana KPJ (radio je u Senjanovoj tiskari). Prilikom hapšenja kod kuće u Đelekovcu, Cmrk je ranjen i tako pada u ruke ustašama. Oni ga, kako sam kasnije doznao, nisu ni namjeravali ubiti, već su ga htjeli uhvatiti živog. To im je i uspjelo. Netko ga je bio osumnjicio ustašama, pa je tako Cmrk uhapšen.

Nije izdržao mučenje, pa je odao imena nekih rodoljuba i komunistu u Đelekovcu, pa i mene. I, čim sam se vratio iz Zagreba, ustaški agenti uhapsili su me pred Rozenbergovom kućom (danas zgrada u kojoj se uređuje »Izvorova« trgovina na Trgu Republike u Koprivnici). Tukli su me nemilice i saslušavali, ali im ništa nisam priznao. Čak ni onda kad su me suočili sa Cmrkom, koji je tada, pod žestokim batinama, izjavio meni pred agentima:

— Ja sam priznao Miška. Priznaj i ti. Pa, znaš što smo sve radili ...

— Ja tebe uopće ne poznajem — odgovorio sam mu pred agentima, koji su, bijesni, navali opet na mene s batinama.

Mijo Šimek snimljen u vrijeme rata

Odveli su me u Križevce, misleći da ću bar tamo odati, prokazati i nešto reći o nekim uhapšenim rodoljubima i komunistima. Kad ni tada nisam ništa rekao ni priznao, uz njihove batinaške metode, prebacili su me u Varaždin. Tamo su me, također, tukli i prisiljavali da im prokažem neke uhapšene domobranske oficire, koje su osumnjičili da rade za NOP. Sjećam se kad su u današnjem hotelu »Janje« doveli grupu domobranskih oficira, te me primoravali da ih prokažem. Neki od njih zaista su surađivali sa mnom, ali mi ni na kraj pameti nije bilo da ih odam. Čvrsto sam odlučio da to ne učinim, pa makar umro pod batinama.

Među uhapšenim oficirima bio je i domobranski kapetan Marko Petrović iz Zagreba, koji je, inače, bio na službi u Koprivnici i abonent u mojoj gostionici. (Petrović je rođen u Doljanima u Lici, a bio je žandarm u Zagrebu. Poslije oslobođenja stanovao je u Zagrebu u

Bulićevoj ulici broj 9/III. Bio je dugo godina predsjednik Lovачkog saveza Hrvatske — ti podaci osobno su poznati autoru).

»E, moj Miška« — često mi je kasnije znao reći drug Petrović, kad me je posjećivao poslije rata, tada već kao pukovnik JNA — da ti onda samo dvije reče, odoh ja na banderu!»

Ostali smo dobri drugovi sve do njegove smrti; umro je pred pet-šest godina u Zagrebu, gdje je i sahranjen.

Nakon što ga poslije dva mjeseca dovede u koprivnički ustaški zatvor, odjedanput nastaje preokret. Odveli su ga — kaže — k domobranskom pukovniku Lugariću, koji mu saopćava da može ići kući. Očito, nisu imali čvršćih dokaza za njegov ilegalni komunistički rad. I sam Šimek kaže da mu nije jasno kako su ga, odjednom, pustili.

— Iz zatvora sam otišao u Peteranec k punici Katarini Blažek. Ubrzo sam se povezao s Tomom Gažijem (iz Peteranca), a zatim Tomom Čikovićem, Stjepanom Prvčićem, Tomom Prosenjakom-Japom, Perom Mihajlovićem... Tako sam nastavio ilegalnim radom. Obično smo se sastajali kod Gažija ili kod Prvčića.

— Kad se vratio iz zatvora, bio je sav u ranama — priča nam njegova supruga Marija. Liječile smo ga ja i moja majka. No, i unatoč tome što je bio bolestan, niti jednu noć nije spavao kod kuće.

Šimek, ubrzo, sa spomenutim drugovima osniva I. narodnooslobodilački odbor za Koprivnicu. Bilo je to 8. kolovoza 1943. godine. U kući njegove punice Katarine Blažek u Peterancu okupili su se on i spomenuti drugovi. Za predsjednika Prvog NOO Koprivnice izabran je Stjepan Prvčić, a za tajnika Mijo Šimek.

Kad je 7. studenoga 1943. godine oslobođena Koprivnica, sjedište NOO bilo je u Gupčevoj ulici broj 2. Funkciju tajnika Šimek obavlja sve do 6. siječnja 1944. godine, kada odlazi u partizane, u 17. slavonsku udarnu brigadu. U redovima ove partizanske udarne brigade sudjelovao je u nizu bitaka u Slavoniji, Bosni, Srbiji, te bitkama za oslobođenje Beograda i Zagreba, i u onoj kod Dravograda, kada su, konačno, slomljene fašističke armije.

Iz ratnih dana, najviše se sjeća borbi sa četnicima na i oko Majevice u Bosni, kada je njegova jedinica ostajala bez hrane i po nekoliko dana. Uz to, četnički banditi uvijek su ih sačekivali u zasjedama; nikada nisu imali smjelosti da se frontalno sukobe s partizanskim jedinicama, izuzev u ofenzivnim akcijama kad su ih na to primoravali njihovi gospodari — Nijemci i Talijani.

Na zahtjev Gradskog Narodnooslobodilačkog odbora Koprivnica, demobiliziran je u listopadu 1945. godine u činu poručnika, zatim je imenovan za tajnika, a iza toga i za predsjednika spomenutog NOO. Na tim funkcijama proveo je četiri godine, tj. do 1949. godine. Umi-

Mijo Šimek (sjedi u sredini) snimljen u jednoj partizanskoj jedinici

Predah između borbi — u Bosni (Mijo Šimek treći s lijeva)

rovljen je 1962. godine s dužnosti tajnika Obrtničke komore kotara Koprivnica.

Bio je triput ranjavan. Odlikovan je s dvije medalje za hrabrost, Ordenom za hrabrost i Ordenom rada sa zlatnim vijencem.

To je samo ulomak iz osebujne revolucionarne biografije druga Mije Šimeka, jednog od prvih komunista podravskog kraja.